

מחשבה למעשה

בית מדרש ללימוד והוראת ההלכה
בראשות הרב בוטרמן שליט"א

בעלון השבוע...

ברכה למעשה // לחם מטוגן <
האכילת שבת // מדיני אמונה א"י <
מעשה בדיבור // גדר גנאי באה"כ <

את האלון נגן אקדמא גם בכתובת www.kollel.org.il

ברכה למעשה

לחם מטוגן

הרב לייב לויטן

שטיגון כזה אינו נחשב לבישול, ולכן גם אם אין בו כזית, אם נשאר עליו צורת לחם ברכתו המוציא. אך שאר הפוסקים סוברים שגם טיגון בשמן מועט נידון כבישול, ויש לברך עליו מזונות אם אין בו תואר לחם. ולמעשה מכריע המ"ב (קס"ח נו') לאכול לחם שטוגן בשמן מועט רק בתוך הסעודה.

לפ"ז לחם שמטגנים אותו בשמן עם ביצים וגבינה הדין כך: כשהטיגון הוא בשמן עמוק, אם זה חתיכות גדולות בשיעור כזית, מברך המוציא, ואם לא מברך מזונות. אם הטיגון הוא בשמן מועט יש להקפיד על אחד מהשניים, או שיהיה בפרוסות כזית ואז מברך המוציא, או שילוש את הלחם היטב עם הגבינה והשמן באופן שלא תהיה ניכרת עליו צורת לחם, ואז ברכתו מזונות.

וכמו"כ ברכת הקרוטונים שהם חתיכות קטנות של לחם מטוגן שנותנים במרק, שאם טיגנו בשמן עמוק, ברכתם מזונות, ואם טוגנו בשמן מועט, בזה נחלקו הפוסקים ואם יש בהם תואר לחם, אין לאכול את המרק אלא בתוך הסעודה.

אך אם החתיכות לא טוגנו, (וכמו שרגילים בכמה בתים לייבש חתיכות חלה וליתנם במרק), ברכתם המוציא אפילו אחרי שנתנם במרק, ולא אומרים שהמרק מבשל אותם ויאבדו ברכתם, כיון שהמרק בצלחת הוא כלי שני ולא מבשל, וממילא בכזה אופן מברך על כל המרק המוציא, אבל אם נתן קודם את הקרוטונים בצלחת, ועליהם עירה את המרק מהסיר, יש ספק אם העירוי מבשל או לא, ויש לאכלם רק בתוך הסעודה

בשו"ע סימן קסח' ס"י פסק עפ"י הגמ' ברכות לז: שיש שלושה חילוקים בלחם.

א לחם שבישלו או השרו בכלי ראשון, אם יש בו כזית ברכתו המוציא, ואם אין בו כזית, אע"פ שנשארה בו צורת לחם, ברכתו מזונות משום שכיון שהתבשל אינו חשוב תואר לחם. [וכזית הכוונה שלפני הבישול היה בלחם כזית וגם עכשיו יש בו כזית, אבל אם היה כזית בהתחלה והתמעט ע"י הבישול, או שלא היה כזית בהתחלה והתנפח בבישול, ברכתו מזונות. מ"ב נד"].

ב לחם שדיבקו אותו בדבש, סוכר או גבינה וכדו' ללא בישול, כגון פשטידה שמעורבים בה חתיכות לחם בלי בישול, גם אם אין בהם כזית מברכים על זה המוציא אם יש על זה צורת לחם.

ג לחם שלא בושל, אלא שפיררוהו לפירורים דקים, לא מתבטל מהם שם לחם כל זמן שלא בישלו אותו ולא נילושו בדברים אחרים.

ודנו הפוסקים אם טיגון דינו כבישול, וממילא אם אין בו כזית אע"פ שיש בו תואר לחם ברכתו מזונות, או שאין דינו כבישול אלא כמו האופן השני שמועיל בו תואר לחם. ויש בזה שלושה מקרים.

א לחם שטיגנו אותו בשמן עמוק, דינו לכו"ע כבישול לכל דבר ואם אין בו כזית מברך מזונות.

ב לחם שהניחוהו במחבת וזילפו על המחבת שמן רק שלא ידבק למחבת ויישרף, דינו כאפייה גמורה וברכתו המוציא.

ג לחם שטיגנו אותו במעט שמן (היינו שהוא לא עמוק, אבל נתנו את השמן כדי שייספג בו הטעם ולא רק שלא ידבק), נחלקו בזה הפוסקים. דעת המ"א

הרב יונתן גרוזמן

סט"ו), וכתב עליו שם הביה"ל שאפשר לסמוך עליו רק אם הוא לצורך שבת. וכן פסק בסימן שכ"ד ס"ק י"א להקל בשעת הדחק לומר לגוי ליתן מים בשבת לתוך מורסן היות ונחלקו בגמרא אם בנתינת מים חייב משום לש.

וכן בסימן ש"ב בס"ק ו' התיר לומר לגוי לנער אבק מהבגד היות ונחלקו בזה השו"ע והרמ"א שם בס"א במחלוקת רש"י ור"ח, וכתב שם שטעם ההיתר הוא כיון שיש בזה משום כבוד הבריות (אע"פ שהנוסח בדבריו הוא "ובפרט שפעמים" יש בזה משום כבוד הבריות).

וא"כ מכל זה משמע שדעת המשנ"ב שאין להקל ע"י גוי במלאכה שנחלקו בה הפוסקים אלא במקום צורך. העולה מן הדברים: דעת המשנ"ב שמלאכה שנחלקו בה הפוסקים מותר לכתחילה לומר לגוי לעשותה רק במקום צורך מצווה או הפסד.

שאלה: חז"ל גזרו לא לומר לגוי בשבת לעשות מלאכה, ויש לדון האם איסור זה אמור גם במלאכה שנחלקו בה הפוסקים אם היא אסורה או מותרת. תשובה: בסימן שי"ד (ס"ז) פסק השו"ע: שבירת פותחות של תבות יש מתיר ויש אוסר, ויש להתיר על ידי אינו יהודי. מבואר מדבריו שמלאכה שנחלקו בה מותרת ע"י גוי.

אמנם כתב המשנ"ב (שם ס"ק ל"ז) בשם הים של שלמה: ויש שכתבו דדוקא בהפסד מרובה או שנחפז הרבה לצורך מצוה. דהיינו, שדעת המשנ"ב שהיתר זה של השו"ע נאמר רק במקום צורך.

וכן פסק ג"כ בסוף סימן רנ"ג (ביה"ל ד"ה להחם) כשהביא את דעת הברכי יוסף שסובר שמותר לומר לגוי להחם תבשיל שיש בו מרק (כשלא נותן ע"ג האש עצמה) מכיון שנחלקו בכך הפוסקים ויש שאומרים שאין בישול אחר בישול אף בדבר לח (עיין סי' שי"ח

הרב אהרן דואר

מדבר עליו, וימצא שאחד אומר דבר על שני אנשים, באחד הוא מספר על ידי זה שבחו, ובאחד הוא עובר על ידי זה על איסור לשון הרע. ואבאר דברי, כגון אם יאמר על איש שאחרים מספיקין לו את מזונו ואין לו דאגת פרנסה, שהוא לומד לערך שלוש או ארבע שעות ביום, הנה לפי ערכו יהיה לו זה לגנאי גדול, ולשון הרע מקרי, ואם יאמר זה גופא על בעל הבית שטרוד בפרנסתו, הוא לו לשבח גדול.

והזהר אחי, שאל יטעה אותך היצר לאמור, הלא אמרו חז"ל, 'כל מאי דעלך סני לחברך לא תעביד', ותטעה לומר, מה אמרתי עליו, שהוא אינו לומד תורה רק שלוש או ארבע שעות ביום, הלא איני מצווה לאהוב אותו יותר מכמוני, והלוואי שהיו אומרים עלי שאני לומד תורה שלוש או ארבע שעות ביום. אבל באמת זהו טעות. דכוונת הגמרא, 'כל מאי דעלך סני..' היינו אם היית במדרגתו, היה דבר זה שנאו לך. ובאמת זה תלוי לפי האיש שדיבר עליו, והמקום והזמן, אם לפי העניין יהיה זה לו לגנאי, בוודאי לשון הרע הוא מן הדין."

דוד ומשה חברים טובים משכבר הימים, נפגשו בשבת אחר הצהריים לשיחת חברים.. שמעת על יוני, הבחור הצדיק הזה שלמד איתנו בישיבה.. שאל דוד את משה, "שמעתי שיוני לומד כל יום ארבע שעות ברציפות.." סיים דוד. מה איתך, אנחנו ממש לפני ראש השנה, אמר משה לדוד, איך אתה כך מגנה את יוני.. אתה לא מפחד מאיסור לשון הרע..

לשון הרע, מה לשון הרע בזה.. הייתי שמח מאד להצליח ללמוד כל יום ארבע שעות.. ועוד ברציפות.. נכון, אמר משה לדוד, בשבילך, שהינך עסוק לפרנסתך במשך רוב היום, זה יהיה באמת הישג אדיר אם תצליח ללמוד ארבע שעות ביום, אבל יוני החבר שלנו, הוא אברך – שזה העיסוק שלו כל היום – תורתו אומנותו. הוא אמור ללמוד כל היום ולא רק ארבע שעות, וכשאתה מספר עליו שהוא לומד ארבע שעות, זה ממש דברי גנאי.

כותב החפץ חיים (כלל ה' הלכה ה-ז): "ודע עוד כלל פשוט בעניין לשון הרע, שתלוי לפי האיש שהוא

